

ÇOKLU ZEKA KURAMI VE ZEKA TÜRLERİ

Zekâ bizim öğrenme, öğrenileni kullanma ve öğrenilenlerden yeni çözüm yolları üretebilme kapasitemizdir. Düşünüp akıl yürütebilme; sorgulayıp sonuç çıkarabilme becerisi de diyebiliriz. Mesela, “öğrenme” dediğimizde, zekânın öğrenme becerisiyle de ilgili olduğunu söylemiş oluyoruz. Öyleyse, müzik konusunda çok iyi bir kulağa sahip ve hızlı öğrenme becerisi olan birinin matematik işlemlerini öğrenmekte zorluk çekmesini nasıl ifade edebiliriz? Bu durumda, bu kişi için “zeki” veya “zeki değil” diyebilir miyiz? İşte bu noktada Howard Gardner’ın çoklu zekâ kuramını incelemekte fayda var.

Çoklu zekâ kuramı Harvard Üniversitesi’nde bilimsel çalışmalar yapan Amerikan psikolog **Howard Gardner** tarafından öne sürülen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre insan zekâsı 8 alt kategoriye ayrılmış ve 9. alt kategori üzerine de araştırmalar başlamıştır. Mevcut 8 alt kategori, insanın sahip olduğu zekâsını hangi alanlarda daha etkin kullanabildiğini gösteren zekâ türlerinden oluşmaktadır. Gardner’ın çoklu zekâ kuramına göre her insanın özel yetenek alanları ve zekâsını kendine özgü kullanma biçimi vardır.

1- UZAMSAL ZEKÂ: Uzamsal zekâ, görsellikle ilgili olan ve aslında **görsel-uzamsal** olarak adlandırılan bir zekâ türüdür. Buradaki görsellik, hem görmeyle, hem de zihin gözü denilen zihinde canlandırma ile ilgilidir. Zihinsel anlamda ilk gelişim alanlarından biridir çünkü insan doğduğu andan itibaren görmektedir.

Görülenleri hafızaya alma, anlatılanları ise zihinde canlandırma, boyutlandırma ve görsel tasarımlar kurgulama uzamsal-görsel zekâ becerileridir. Bazı insanlarda temel düzeyde olan görsel zekâ, sanatsal alanlarda kendini kanıtlamış kişilerde daha belirgin gözlemlenebilmektedir.

KARMAŞIK ŞEKİLLER

BAKIŞ AÇISI

2- KİNESTETİK ZEKA: Kinestetik zekâ, beyin-beden koordinasyonu ile ilgili ve aslında **bedensel-kinestetik** olarak adlandırılan bir zekâ türüdür.

Kinestetik zekâsı gelişmiş olan kişiler jest ve mimiklerini ustalıkla kullanırlar. Bu sayede, duygu ve düşüncelerini anlatma konusunda başarılıdırlar. Sadece günlük konuşma değil; sanatsal kompozisyonlar konusunda da iyidirler Düşündüklerini, harekete dökme konusunda iyi oldukları için bedenlerini oldukça sanatsal kullanırlar. Başarılı sporcularda bu örneği görebilmekteyiz.

3- MÜZİKSEL ZEKA: Müziksel zekâ, doğadaki seslere ve müziğe karşı duyarlılığın yüksek olmasıyla ilgili ve aslında **müziksel-ritmik** olarak adlandırılan bir zekâ türüdür.

Müziksel zekâsı ön planda olan kişiler bazen hiç eğitim almadan bir enstrümanı çalabilir; notalarını bilmediği müzikleri sadece dinleme yoluyla öğrenip çalabilirler.

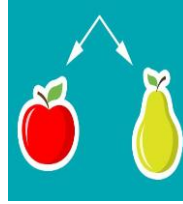

KUŞ SESLERİ

SESLİ RAKAMLAR

4- SÖZEL ZEKA: Sözel zekâ, dil becerileriyle ilgili olan ve aslında **sözel-dilsel** olarak adlandırılan bir zekâ türüdür. İnsanın, zihnindeki düşünceleri sözcüklerle ifade edebilme; sözcüklerle anlatılanları da zihninde anlamlandırabilme becerileriyle ilgilidir. Sözel zekâsı iyi olan kişilerin olayları kompoze etme, hitap ve sözlü-yazılı sunum konusundaki yetenekleri belirgindir. Okullarda sözel zekâyı hitap eden ve sözel zekâyı geliştirme etkisi olan derslere oldukça fazla odaklanılmıştır. Yazarlar, hatipler, şairler, siyasetçiler, dil bilimciler ve benzer mesleklerde başarılı olmuş kişilerin sözel zekâsı ön plandadır.

SINIFLANDIRMAKELİME BİLGİSİ-AKIL YÜRÜTME

5- İÇSEL ZEKA: İçsel zekâ, kişinin kendini iyi tanıma ve bunu faydaya dönüştürme becerisiyle ilgilidir. Bu zekâ türünü önemli kılan, beceri-hedef uyumudur. Yani, içsel zekâsı gelişmiş kişiler, neler yapabilecekleri konusunda neredeyse kusursuz bir öngörüye sahiptirler. Dolayısıyla, başladıkları işte başarılı sonuçlar elde etme olasılıkları yüksektir. Kendi davranışlarını, sosyal etkileyiciler ile birleştirip yorumlama konusunda yetenekli kişiler içsel zekâsı gelişmiş kişilerdir.

6- SOSYAL ZEKA: Sosyal zekâ, bireysel veya toplumsal davranışları iyi analiz etme, iyi iletişim kurma becerileriyle ilgilidir. Sosyal zekâsı gelişmiş olan kişiler, karşısındaki insanın duygularını anlama ve hatta yönetme konusunda başarılıdırlar.

Topluluklara hitap eden siyasetçi, eğitmen ve benzeri meslek gruplarında başarılı olan kişiler sosyal zekâsıyla ön plana çıkmaktadır.

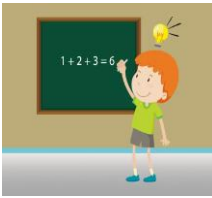
Sosyal zekânın gelişmiş olması kişiye geniş bir çevre, sevilen kişi olma, kabul edilme gibi avantajlar sağlar.

7-DOĞASAL ZEKA: Doğasal zekâ, doğayı büsbütün yorumlama becerisiyle ilgilidir. Doğa zekâsı olarak da isimlendirilir.

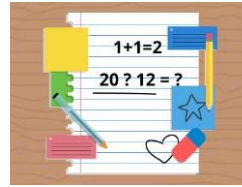
Doğasal zekâsı yüksek kişiler, doğayı ve doğadaki canlıları inceleyip çıkarımlar elde etme konusunda başarılıdırlar.

Hayvan ve doğa belgesi izleme konusunda istekli kişilerin doğasal zekâsının diğer insanlardan daha belirgin olması tesadüf değildir. Arkeoloji, dağcılık, izcilik, belgesel çekimi, botanik, jeoloji alanlarında aktiftirler.

8- MATEMATİKSEL ZEKA: Matematiksel zekâ, sayı ve sembolleri etkin kullanma, soyut kavramlar türetme ve mantık yürütebilme becerileriyle ilgilidir. **Mantıksal-Matematiksel** zekâ olarak da adlandırılır. Matematiksel zekâsı ön planda olan kişiler analitik düşünebilme konusunda iyidirler. Parçaları bir araya getirip sonuç çıkarma, tümünden gelim veya tüme varım konusunda başarılıdırlar. Muhakeme yeteneği, matematiksel zekânın bir parçasıdır. Matematiksel zekâ kişinin neden-sonuç ilişkisi kurabilmesini ve sağlam sorgularla, sağlıklı sonuçlar elde etmesini sağlar. Okullarda matematiksel zekâyâ hitap eden dersler, tıpkı sözel zekâ dersleri gibi ağırlıklıdır. Sayısal alanda, sayısal mesleklerde kendilerini kanıtlamış kişilerin matematiksel zekâsı ön plandadır.

EŞİTLİĞİ SAĞLA

İŞLEMİ DOĞRULA

9- VAROLUŞSAL ZEKÂ ; Varoluşsal zekâ, birçok kez mantık yürütmenin zor olduğu ve duyulup hissedilemeyen konularda etkin yorum yapabilme becerisiyle ilgilidir. Din adamları, fizikçiler, kuantumcular, matematikçiler ve benzeri gibi en uç noktaları irdeleyen kişilerin varoluşsal zekâsı ön plandadır.

SONUÇ OLARAK

Zekâ üzerinde yapılan araştırmaların daima ortak noktayı işaret etmesi tesadüf olamaz. İnsan beyni ve zekâ üzerine yapılan tüm bilimsel çalışmalar gösteriyor ki, **zekâ geliştirilebilir bir potansiyeleedir**. Yine yapılan araştırmalar, zekâ gelişiminin büyük oranda çocuk yaşta gerçekleştiğini ifade ediyor. Gardner'ın zekâ türlerini kategorize etmesi, tüm dünya genelinde okulların müfredatına adeta ışık tutuyor. Öğitmenler, çocukları zihinsel becerilerine göre gruplandırıp onlar için en uygun yönlendirmeleri yapmaya çalışıyorlar. Sözel zekâsını daha etkin kullanan öğrencilerin sözel bölüm-mesleklere yönlendirilmesi; matematiksel zekâsını etkin kullanan öğrencilerin sayısal bölüm-mesleklere yönlendirilmesi elbette önemlidir. Bununla birlikte, diğer zekâ çeşitlerini de değerlendirip eğitim alanlarının genişletilmesi önemli ve üzerinde çalışılan uygulamalar arasındadır.

Mutlu Günler....

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi